

Onemocnění novým koronavirem – COVID-19 (coronavirus disease 2019),

Základní informace o onemocnění

Výskyt: První případy onemocnění byly oficiálně hlášeny z Wu-chanu (Wuhan), provincie Chu-pej (Hubei) v Číně 31. 12. 2019. Onemocnění se vyskytlo u lidí, kteří pracovali nebo navštívili trh, kde jsou prodávány živé ryby, mořské plody, kuřata, netopýři, svišti, ptáci aj. živočišné produkty, kde dochází i k jejich zpracování a konzumaci. Počáteční ohnisko ve Wu-chanu se rychle rozšířilo a ovlivnilo další části Číny. Případy onemocnění byly brzy odhaleny v několika dalších zemích nejprve v Asii a Austrálii, postupně se onemocnění rozšířila i do Evropy, Afriky a Ameriky.

Dne 30. ledna 2020 Světová zdravotnická organizace (WHO) vyhlásila globální stav zdravotní nouze, 11. března 2020 WHO prohlásila šíření koronaviru za pandemii (hromadný výskyt infekčního onemocnění velkého rozsahu zasahující více kontinentů) a 13. března byla Světovou zdravotnickou organizací za hlavní epicentrum nákazy vyhlášena Evropa, za druhé ohnisko epidemie jsou v současnosti považovány USA.

Příznaky a symptomy: Mezi nejčastější klinické příznaky u laboratorně potvrzených případů COVID-19 patří horečka (88 %), následovaná suchý kašel (68 %), únava (38 %), produkce sputa (33 %), dušnost (19 %), bolest v krku (14 %), bolesti hlavy (14 %) a myalgie nebo artralgie (15 %). Horečka (88 %), suchý kašel (68 %), únava (38 %), dušnost (19 %), bolesti svalů a kloubů (15 %), mezi méně časté se řadí průjem (4 %) a zvracení (5 %), u závažných případů zánět plic. Asi 80 % hlášených případů v Číně mělo mírný až středně závažný průběh onemocnění (včetně případů bez pneumonie a s pneumonií), u 13,8 % případů byl evidován závažný průběh onemocnění a 6,1 % případů bylo kritických (respirační selhání, septický šok a/nebo vícečetná orgánová dysfunkce/selhání).

Nejčastěji hlášenými klinickými příznaky získanými od 14 011 případů ze 13 zemí EU/EEA k 24.3.2020 (v 97 % z Německa) byly horečka (47 %), suchý nebo produktivní kašel (25 %), bolest v krku (16 %), celková slabost (6 %) a bolest (5 %). Frekvence těchto příznaků se liší od příznaků hlášených z Číny. U některých nemocných osob byla zaznamenána i ztráta čichu a chuti: <https://www.entnet.org/content/aa0-hns-anosmia-hyposmia-and-dysgeusia-symptoms-coronavirus-disease>

Skupiny obyvatelstva, u nichž byl častěji hlášen závažnější až smrtelný průběh onemocnění: osoby starší 60 let, muži, osoby s chronickým onemocněním, jako je vysoký krevní tlak, cukrovka, kardiovaskulární onemocnění, chronické respirační onemocnění a onkologická onemocnění. Potenciální rizikovou skupinou jsou rovněž kuřáci.

Inkubační doba: Aktuálně udávaná inkubační doba nového koronaviru se odhaduje na 5 - 6 dnů, v rozmezí od jednoho do 14 dnů. Tato informace se může měnit.

Původce: SARS-CoV-2 je nový koronavirus (původně označen 2019-nCoV). Jako původce onemocnění u lidí dosud nebyl zachycen.

Zařazení koronaviřů – taxonomie – klasifikace

- Řád: *Nidovirales*
- Čeleď: *Coronaviridae*
- Podčeleď: *Coronavirinae*
- Rod: Alpha-, Beta-, Gamma-, Delta – koronavirus

Koronaviry patří do velké rodiny obalených RNA virů. Koronaviry byly objeveny v 60. letech, patří mezi zoonotické infekce. Vyvolávají onemocnění respiračního a trávicího traktu u lidí a zvířat (ptáci, savci). Způsobují různý klinický obraz, od běžného nachlazení až po závažné respirační syndromy (MERS, SARS a COVID-2019). Většina známých koronavirů cirkuluje mezi zvířaty. Alpha- a Beta- koronaviry infikují pouze savce, Gamma- a Delta- koronaviry infikují ptáky i savce. U lidí se vyskytují koronaviry rodu Alpha- a Beta-. Celkově je dosud známo 7 druhů humánních koronavirů – 229E, NL63, OC43, HKU1, MERS, SARS, SARS – 2.

Zdroj: zatím neidentifikován – zatím blíže neurčené zvíře. Je pravděpodobné, že za první případy onemocnění je zodpovědný zvířecí zdroj/rezervoár z tržnice ve Wu-šanu. SARS byl do humánní populace přenesen prostřednictvím malých šelem čeledi cibetkovití, MERS prostřednictvím velbloudů jednohrbých. Narůstá počet důkazů o možné souvislosti mezi SARS-CoV-2 a jinými podobnými známými koronaviry, které cirkulují mezi netopýry (konkrétně subspecies *Rhinolophus* – vrápenec).

Přenos: Nový koronavirus je respirační virus; primárně se přenáší na člověka po úzkém kontaktu s infikovanou osobou, kdy dochází, zejména při mluvení, kašlání a kýčání, k šíření infekčních kapének do okolí.

Virus se podařilo izolovat ze vzorků odebraných z horních a dolních cest dýchacích, virová RNA byla detekována ve stěrech z nosohltanu i hrdla, v séru, krvi, výtěrech z konečníku, ve slinách, moči a stolici.

Přenos je možný také předměty kontaminovanými sekrety infikovaného člověka.

Přežívání viru v prostředí: Podle recentní studií zabývajících se přežívání SARS-CoV-2 na různých površích je přežívání SARS-CoV-2 ve vzduchu až 3 hodiny, až 4 hodiny na mědi, až 24 hodin na kartonu a až 2–3 dny na plastu a nerezové oceli. Tato zjištění jsou podobná přežívání SARS-CoV-1.

Období nakažlivosti, vnímavost, imunita, smrtnost: období nakažlivosti je zatím neznámé, ve vzorcích z dýchacích cest byl virus nalezen 1–2 dny před prvními příznaky onemocnění; u středně závažných průběhů onemocnění přetrvával 7–12 dní, u závažných případů až 2 týdny. Podíl přenosu před objevením se příznaků onemocnění se odhaduje mezi 48 % a 62 %.

Vnímavost je zřejmě všeobecná, podle současných informací je infekce u dětí stejně pravděpodobná jako u dospělých, ale s mírnějšími klinickými projevy.

Případná imunita vůči SARS-CoV-2 není dosud stanovena. Předpokládá se, že pokud se onemocnění prodělá a dojde k uzdravě, je osoba imunní, ale není jisté, jak dlouho.

Hlášená smrtnost kolísá od 2 do 3 % a zvyšuje se s věkem. Zatím publikovaná data z Číny odhadují smrtnost (case fatality) u hospitalizovaných pacientů na 11 – 14 %, v závislosti na použité metodě sledování a definicích a na vybrané populaci.

Prevence: obecně platná pro nákazy přenášené kapénkami či kontaktem

- vyhnout se úzkému kontaktu s lidmi s akutním respiračním onemocněním
- často si mýt ruce, zejména při přímém kontaktu s nemocnými nebo v jejich okolí

- posilovat imunitu zdravým životním stylem a přísunem vitamínů
- dodržovat zásady bezpečné manipulace a kontaktu s divokými, hospodářskými i domácími zvířaty
- lidé s akutním respiračním onemocněním by měli dodržovat „etiketu kašle“ – dostatečná vzdálenost od jiných osob, krýt ústa a nos kapesníkem (kašlat a kýchat případně do rukávu), mýt si často ruce vodou a mýdlem; pokud nejsou dostupné, lze použít dezinfekční gely na bázi alkoholu
- ve zdravotnických zařízeních dodržovat pravidla prevence a kontroly infekcí – viz stránky NRC pro infekce spojené se zdravotní péčí včetně doporučení pro zdravotnická zařízení při podezření na infekci novým koronavirem: <http://www.nrc-hai.cz/>.

Očkování: očkovací látka není dostupná

Terapie: symptomatická, podpůrná, aktuálně se při terapii zkoušejí dostupná antivirotika a experimentální léky.

- v případě onemocnění důsledné dodržování nařízené karantény (domácí nebo ve zdravotnickém zařízení), aby nedocházelo k dalšímu šíření onemocnění
- spolupráce s ošetřujícím lékařem
- velmi důležitá je také spolupráce s orgány ochrany veřejného zdraví při dohledávání osob, které přišli s nemocným do kontaktu, aby se zamezilo dalšímu šíření onemocnění.

Více informací, včetně doporučení pro různé skupiny obyvatel (osoby v karanténě, chronicky nemocní, zdravotníci, těhotné ženy atd), lze nalézt zde:

<http://www.szu.cz/tema/prevence/2019ncov>

<https://koronavirus.mzcr.cz/>

Zdroj: WHO, ECDC, CDC, SZÚ

Aktualizováno 30.3.2020

Situace v ČR: Vláda v souladu s čl. 5 a 6 ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, vyhlásila pro území České republiky z důvodu ohrožení zdraví v souvislosti s prokázáním výskytu koronaviru (označovaný jako SARS CoV-2) na území České republiky nouzový stav na dobu 30 dnů, od 14.00 hodin dne 12. března 2020. Dále byla přijata i jiná krizová opatření, na zasedání vlády, ve středu 18. března 2020, bylo rozhodnuto o zavedení povinnosti nosit při pohybu a pobytu na všech místech mimo bydliště ochranné prostředky dýchacích cest. Rouška může být klasická ústenka, doma vyrobená textilní nebo i šála či šátek. Do 1. dubna 2020 (prozatím) se zakazuje volný pohyb osob na území celé České republiky (až na definované výjimky), byla přijata i řada jiných opatření, více informací a další aktualizace mimořádných opatření v ČR zde:

https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/vyhlaseni-nouzoveho-stavu-180234/#Omezeni_volneho_pohybu

